

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Szirtes Edit ügyvéd által képviselt I.rendű felperes neve (I.rendű felperes címe) I. rendű és II.rendű felperes neve (II.rendű felperes címe) II. rendű felpereseknek, a dr. Kertész Dóra ügyvéd által képviselt I.rendű alperes neve (I.rendű alperes címe) I. rendű és II.rendű alperes neve (II.rendű alperes címe) II. rendű alperesek ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2013. április 10. napján meghozott 10.P.26.347/2007/85. számú részítélete ellen az I-II. rendű felperesek részéről 86. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül személyenként fizessenek meg az alpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 7.500 (Hétezer-ötszáz) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 48.000 (Negyvennyolcezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperesek és az I. rendű alperes apai ágon féltestvérek. Apai ági nagyanyjuk **V.M.-né**, született **T.M.** (továbbiakban: örökhagyó) az 1996. január 16. napján kelt végrendeletében halála esetén fellelhető minden ingó és ingatlan vagyonát fiára, a felperesek és az I. rendű alperes apjára, V.M-re hagyta. 2000. november 29-én az örökhagyó, mint eltartott az I. rendű alperessel mint eltartóval, közjegyzői okiratba foglalt tartási szerződést kötött. A szerződésben az I. rendű alperes kötelezettséget vállalt arra, hogy az eltartottnak haláláig, a 3. pontban részletezett tartási szolgáltatásokat nyújtja, melynek ellenében az örökhagyó a kizárólagos tulajdonként nyilvántartott **b.-i G.** utca 3. szám alatti ingatlanának tulajdonjogát holtig tartó haszonélvezeti jogával terhelten az I. rendű alperesre ruházta át. A szerződés alapján az ingatlan-nyilvántartásba a szerződés tárgyát képező ingatlanra az I. rendű alperes tulajdonjoga bejegyzésre került, az örökhagyó holtig tartó haszonélvezeti jogával és tartási joggal terhelten.

2000. november 30. napján az örökhagyó írásbeli nyilatkozatot tett, mellyel az 1996. január 16. napján kelt, gyermeke V.M. javára szóló végrendeletét visszavonta azzal, hogy helyette az I. rendű alperessel 2000. november 29. napján kötött tartási szerződést ismeri el érvényesnek.

Az örökhagyó a 2001. február 22. napján kelt írásbeli magánvégrendeletében halála esetén bárhol fellelhető minden ingó és ingatlan vagyonát unokájára, az I. rendű alperesre hagyta és kijelentette, hogy e végrendeletével visszavontnak tekinti minden korábbi végrendeletét.

A felperesek és az I. rendű alperes apja, V.M. 2001. március 19. napján a **bíróságon** az örökhagyó és a jelen per I. rendű alperese ellen pert indított, keresetében az örökhagyó és az alperes között létrejött tartási szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte. A **bíróság ítéletével** a keresetet elutasította. Fellebbezés folytán a **másodfokú bíróság** a 2004. szeptember 1-jén meghozott **ítéletével** az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A peres eljárás során az örökhagyó 2001. október 1-jén újabb végrendeletet készített, melyben korábbi végrendeletével egyezően úgy rendelkezett, hogy minden ingó és ingatlan vagyonát unokájára, az I. rendű alperesre hagyja és jelen végrendeletével visszavontnak tekinti minden korábban tett végrendeletét. Abban az esetben, ha fia az általa indított peres eljárásban elérné, hogy a **b.-i G. utca 3. szám** alatti ingatlan tulajdoni viszonyai úgy változnak meg, hogy az részben, vagy egészben tulajdonába visszakerül, kifejezetten úgy rendelkezik, hogy ezen vagyona is kizárólag nevezett örökösére, az I. rendű alperesre szálljon, tekintettel arra, hogy fia vagyonából kötelesrészét meghaladó mértékben kielégítést kapott.

A **bíróság** a 2004. május 20. napján jogerőre emelkedett **ítéletével** az örökhagyót cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte. Az ítélet indokolása szerint az örökhagyó 2003 októbere óta él az I. rendű alperessel és családjával. Az igazságügyi elmeorvos szakértő véleménye szerint, az örökhagyó általános és agyi érelmeszedés talaján kialakult súlyos fokú szellemi hanyatlásban szenved, ügyei viteléhez szükséges belátási képessége tartósan, teljes mértékben hiányzik, állapota végleges.

A felperesek és az I. rendű alperes apja 2005. augusztus 19. napján ismételten pert indított az örökhagyó és az I. rendű alperes ellen a közöttük létrejött tartási szerződés érvénytelensége megállapítására, újabb semmisségi okra hivatkozással. Az örökhagyó 2006. február 21. napján elhunyt, ezzel a per félbeszakadt.

Az örökhagyó törvényes örököse egyetlen gyermeke, a felperesek és az I. rendű alperes apja, V.M. volt. Az I. rendű alperes a hagyatéki eljárásban csatolta az örökhagyó 2001. február 22. napján kelt írásbeli magánvégrendeletét, melynek alapján igényt jelentett be a hagyatéokra. A felperesek és az I. rendű alperes apja 2006. december 12. napján végintézkedés hátrahagyásával elhunyt. Halálát megelőzően 2006. október 26. napján a felperesekkel öröklési szerződést kötött, melyben a felperesek által vállalt tartási kötelezettség ellenében úgy

rendelkezett, hogy általános örökösei egyenlő arányban a felperesek. A jelen per I. rendű alperese, mint törvényes örökös az öröklési szerződés érvényességét vitatta.

V.M.-né, született **T.M.** (hagyatéki eljárásban: I. rendű örökhagyó) és fia, **V.M.** (hagyatéki eljárásban: II. rendű örökhagyó) hagyatéki ügyei egyesítésre kerültek és az öröklési jogvitára tekintettel a közjegyző az I. rendű örökhagyó hagyatékát ideiglenes hatállyal végrendeleti öröklés jogcímén a 2001. február 22. napján kelt végrendelet alapján az I. rendű alperesnek, a II. rendű örökhagyó hagyatékát ugyancsak ideiglenes hatállyal a 2006. október 26. napján kelt öröklési szerződés alapján a felpereseknek adta át.

A felperesek módosított keresetükben elsődlegesen az örökhagyó 2001. február 22. napján kelt, továbbá az I. rendű alperes által az elsőfokú eljárásban felmutatott 2001. október 1-jén kelt írásbeli magánvégrendeletei érvénytelenségének megállapítását kérték. Érvénytelenségi okként arra hivatkoztak, hogy a két végrendelet nem felel meg a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak, mert azokból a keltezés ideje nem állapítható meg, ugyanis a végrendeleten lévő kelteзések nem valósak, azok 2003. október 19. napja után keletkeztek, továbbá az örökhagyó a végrendeletek idején cselekvőképtelen volt. Másodlagos kérelmükben a felperesek kötelesrész kiadására kérték az I. rendű alperest kötelezni, harmadlagos kérelmükben az örökhagyó és az I. rendű alperes között létrejött tartási szerződés érvénytelenségének megállapítását kérték, továbbá negyedik kérelemként a tartási szerződéssel átruházott **b.-i H.** utca 3. szám alatti ingatlant osztályra bocsátás címén kérték az örökhagyó hagyatékához hozzászámítani.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték, álláspontjuk szerint az örökhagyó mindkét végrendelete érvényes, azokból keltének helye és ideje is, egyértelműen kitűnik. Keletkezésük idején az örökhagyó cselekvőképes volt és akkor már fiával kapcsolata teljesen megromlott.

Az elsőfokú bíróság az elsődleges kereseti kérelem tekintetében részítéletet hozott, mellyel a felpereseknek az örökhagyó 2001. február 22. napján és 2001. október 1-jén kelt írásbeli magánvégrendeletei érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetét elutasította.

A részítélet indokolása szerint a felperesek elsődleges kérelme alaptalan. A Pp. 164. § (1) bekezdése alapján az érvénytelenségi okok fennállásának bizonyítása a felpereseket terhelte. Mindkét írásbeli magánvégrendeletnél a végrendeleti tanúk, **W.J.** és **M.L.** voltak. **W.J.** kihallgatására nem volt lehetőség, mivel az eljárás során elhunyt. Nevezett házastársa, **W.J.-né** vallomása szerint, az örökhagyó akarata az volt, hogy mindenét az I. rendű alperes örökölje, aki azt megérdemli. A tanú azt nem tudta megjelölni, hogy melyik végrendelet aláírásakor volt jelen, ekkor az örökhagyó férjét kérte meg, hogy végrendeletét tanúként írja alá és az aláírásakor ott voltak az alperesek, továbbá a másik tanú, **M.L.** is.

M.L. 1997 májusától - 2006 januárjáig lakott bérlőként az örökhagyó tulajdonát képező, majd a tartási szerződéssel átruházott **G.** utcai ingatlan alsó szintjén. Vallomása szerint két végrendeletet írt alá tanúként az örökhagyónak, azok aláírásánál rajta kívül jelen volt az örökhagyó, az alperesek és a **W.J.** is. A második végrendeletet az

örökhagyó azért készítette, mert biztosra akart menni, hogy mindenét az I. rendű alperes örökölje. A végrendeletek aláírására a **G.** utcai ingatlanban került sor.

Dr. **M.Á.** tanú a szerződés érvénytelensége iránti perben képviselte az örökhagyót és az I. rendű alperest. Vallomása szerint, az örökhagyónak fiával való kapcsolata elmérgesedett, rossz volt a viszonyuk. Az örökhagyó többször elmondta neki, hogy fiára semmit sem hagy, mindent az unokája örököljön. Ő tanácsadás keretében tájékoztatta az örökhagyót, hogy a végrendeletnek mit kell tartalmaznia és a perindítás kapcsán miként lehet tiszta helyzetet teremteni, melynek időpontját megjelölni nem tudta.

A perben beszerzett és a felek által elfogadott aggálytalan okmányszakértői vélemény szerint a vitatott végrendeleteket egy nyomtatási lépésben állították elő, azokon összeszerkesztése vagy egyéb technikai hamisításra, manipulációra utaló elváltozás nem mutatható ki. Szerkesztési módjuk, az aláírások elhelyezése nem utal arra, hogy azokat utóbb biankóban aláírt papírra készítették, azt azonban írás- és okmányszakértői módszerekkel kizárni nem lehet. **N.E.** írásszakértő meghallgatása során utalt arra, hogy a gépelt szöveg és az aláírás keletkezésének egyidejűsége a jelenleg rendelkezésre álló módszerekkel nem állapítható meg és az sem, hogy a végrendeletek abban az időpontban készültek-e, ami az iratokon keltezésenként szerepel. Mindezeket megerősítette az alperesek megbízása alapján **V.I.** által készített okmányszakértői vélemény is, ami szintén megállapította, hogy a tudomány mai állása szerint egzakt módon nem állapítható meg, hogy a végrendelet szöveges részei és a névaláírások azonos, vagy különböző időpontokban készültek-e.

Nem vezetett eredményre vegyészszakértő kirendelése sem, akinek véleménye szerint a nyomtatott szöveg és az aláírások keletkezési ideje vegyészszakértői módszerrel sem állapítható meg.

A pernek nem volt tárgya az örökhagyó 2000. november 30-i visszavonó nyilatkozata. Abból, hogy ezen az okiraton **M.L.** tanúnak a részére később kiadott **személyazonosító igazolvány** száma szerepel, nem igazolja azt, hogy az örökhagyó két írásbeli magánvégrendeletének keltezése nem valós. Az okmányszakértői vélemény összeszerkesztésre vagy egyéb technikai hamisításra, manipulációra utaló elváltozást nem mutatott ki. A kihallgatott tanúk vallomása egyéb olyan körülményt nem igazolt, ami indokolta volna **M.L.** vallomásának mérlegelésből való teljes kirekesztését. A felperesi érveléssel ellentétben az, hogy az ellenük indított perben az örökhagyó és az I. rendű alperes nem tettek említést az I. rendű alperes javára szóló végrendeletről, továbbá az I. rendű alperes a hagyatéki eljárásban nem csatolta a 2001. október 1-jei végrendeletet, nem bizonyítják, hogy az örökhagyó utóbbi két írásbeli végrendeletének keltezése valótlan.

A perben beszerzett, a felek által elfogadott, kellően részletezett, aggálytalan igazságügyi orvosszakértői vélemény szerint, 2000. november 29-én, 2001. február 22-én és 2001. október 1-jén az örökhagyó különböző betegségekben szenvedett, melyek következtében fizikai leromlottsága és mozgáskorlátozottsága állt fent, azonban ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel rendelkezett, végrendelező képessége megtartott volt. A gondnokság alá helyezési per irataiból kitűnően a **B.** Egészségügyi Szolgálat 2003. október 27-én az örökhagyó cselekvőképességét korlátozó

gondnokság alá helyezését javasolta és az ezt követően 2004. március 12-én keletkezett elmeorvos szakértő vélemény állapította meg, hogy az örökhatározó ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljes mértékben hiányzik. Az örökhatározót 2002. március 22-től - március 27-ig a **T.** úti Kórház IV. Belosztályán kezelték, orvosi dokumentációja szerint pszichés probléma nem merült fel nála, továbbá a háziorvosi karton szerint a végrendeletek idején pszichiátriai vizsgálata nem merült fel.

A kifejtetteket mérlegelve a felperesek nem bizonyították, hogy a végrendeletek időpontjában az örökhatározó cselekvőképtelen volt, továbbá kétséget kizáróan az sem nyert igazolást, hogy a végrendeletek keletkezése nem valós, azok ténylegesen később, olyan időpontban készültek, amikor az örökhatározó már cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt állt. Ezért az elsőfokú bíróság a felperesek végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmét elutasította. A pernyertesség-pervesztesség aránya valamennyi felperesi kérelem elbírálása esetén állapítható meg, ezért a perki költség viseléséről az eljárás befejező határozatban hozható döntés.

Az elsőfokú bíróság részítélete ellen a felperesek terjesztettek elő fellebbezést, melyben kérték, hogy az ítélet tábla azt megváltoztatva, keresetüknek adjon helyt és állapítsa meg az örökhatározó **B.-n** 2001. február 22. napján és 2001. október 1-jén kelt írásbeli magánvégrendeletei érvénytelenségét, továbbá kötelezze az alpereseket, az eljárásban felmerült valamennyi költség viselésére. Amennyiben az ítélet tábla a részítéletet nem tartja felülbírálatra alkalmasnak, illetve a másodfokú eljárás kereteit meghaladó bizonyítás felvétele szükséges, a részítéletet helyezze hatályon kívül és utasítsa az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára.

A fellebbezés indokolása szerint a felperesek nem tudnak egyetérteni az elsőfokú bíróságnak azon megállapításával, miszerint nem bizonyították, hogy a két végrendelet keletkezése valótlan. A felperesek ezzel kapcsolatos állítását tanúvallomás és az alperesek nyilatkozatai bizonyítják. Dr. **M.Á.** tanú vallomása szerint az örökhatározó ellen indított per során került szóba a végrendelet kérdése, és ő adott tanácsot arra, hogyan lehet „tisztá helyzetet teremteni” az I. rendű alperes öröklése érdekében, és elmondta az örökhatározónak azt is, hogy a végrendeletnek milyen alaki és tartalmi kellékekkel kell rendelkeznie. Az I. rendű alperes a 2008. június 11-i tárgyaláson kifejtette, hogy a II. rendű alperes a végrendeletekkel kapcsolatban dr. **M.Á.** ügyvéd-től kért tájékoztatást és ennek alapján gépelte le a végrendeleteket. A felperesek édesapja 2001. március 19-én indított pert az örökhatározóval és az I. rendű alperessel szemben a tartási szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt és e perben képviselte őket dr. **M.Á.** Mindezek alapján tényként állapítható meg, hogy dr. **M.Á.** tanácsára készült el a végrendelet, amit a II. rendű alperes gépelte le. Az ügyvéd tanú megbízása 2001. május 28. napján kelt, ezért bizonyosan állítható, hogy a 2001. február 22-i végrendelet 2001. május 28-a után készülhetett, ezért azon a keletkezés nem valós.

A 2001. október 1-jei végrendeletből annak keletkezése nem derül ki, az örökhatározó névaláírása felett, illetve mellette keletkezést az irat nem tartalmaz. Az keletkezést egy helyen, a tanúk aláírása felett tartalmaz,

ebből következően az legfeljebb a tanúk aláírásának idejét és helyét tanúsíthatja, és nem a végrendekezés megtörténtének idejét.

Mindkét végrendelet vonatkozásában a keltezés valótlanságát támasztják alá a szakvélemények megállapításai, valamint a tanúk vallomásai is. Az elsőfokú bíróság okszerűtlenül mérlegelte a szakértői véleményeket. A felperesek álláspontja szerint, egyik szakértő - köztük az alperesek megbízottja - sem tudta megállapítani, hogy az irat mikor készült és azt sem, hogy a névaláírások egy időben kerültek-e a papírra. Egyik szakvélemény sem zárta ki az irat manipulálásának, illetve biankó papírra történő aláírásának lehetőségét. **N.E.** igazságügyi szakértő a 2010. április 2-án kelt véleményében nem tudta megállapítani sem a két irat keletkezésének idejét, sem pedig az azokon lévő szöveg és aláírások sorrendiségét, továbbá nem zárta ki, hogy biankóban aláírt papírra szerkesztették volna a végrendeletet, továbbá nevezett szakértő szóban előterjesztett nyilatkozatát az elsőfokú ítélet is tartalmazza.

K.I.-né véleményében kijelentette, hogy a 2001. február 22-i és 2001. október 1-jei iratok vonatkozásában vegyészszakértői megállapítás nem tehető a két irat keletkezési időpontjáról, annak visszadátumozásáról, a nyomtatott szöveg, a dátum helye, ideje és az aláírások egyidejű keltezéséről, a két irat biankóban aláírt papírral történő megszerkesztéséről, összeszerkesztéséről, vagy manipuláltságáról és a nyomtatott szöveg, valamint az aláírások iratra kerülési idejéről. A szakvéleményekből az következik, hogy a két végrendeletnek nevezett irat az írásbeli magánvégrendelet alaki érvényességi kellékeinek nem felel meg, tekintettel arra, hogy abból nem állapítható meg - még tudományos, szakértői módszerekkel sem - a keltezés ideje.

Az elsőfokú bíróság a kihallgatott tanúk vallomásának ügyre vonatkozó releváns részeit figyelmen kívül hagyta. **W.J.-né** az egyik ügyleti tanú felesége kihallgatásakor nem tudta még azt sem elmondani, hogy melyik végrendelet aláírásánál volt jelen, illetve ez mikor történt, arra milyen évszakban került sor. **M.L.** mindkét irat ügyleti tanúja volt, ő sem tudta megmondani, hogy az iratokat mikor írta alá, csak akként nyilatkozott, hogy az elsőt valamikor 2001 telén, februárban, a másodikat ugyanebben az évben, valamikor ősszel. Nevezett szavahihetőségét alapjaiban kérdőjelezi meg, hogy saját elmondása szerint, az I. rendű alperes alkalmazottja volt 12 éven keresztül, továbbá határozottan állította, hogy mindkét irat aláírásánál ott volt **W.J.-né** is, annak ellenére, hogy **W.J.-né** azt nyilatkozta, hogy csak egy irat aláírásánál volt jelen. Bebizonyosodott, hogy a végrendelet visszavonásáról rendelkező nyilatkozatot **M.L.** bizonyosan nem annak keltezése szerinti időpontban - 2000. november 30. - írta alá, ugyanis a nyilatkozaton szereplő személyi igazolvánnyal csak 2000. december 18-tól rendelkezhetett.

Mindezek alapján a tanúk vallomásai között lényeges kérdésekben ellentmondás volt, ezért a felperesek álláspontja szerint vallomásuk nem bizonyítja a végrendekezés idejét, azok keletkezésének ideje vonatkozásában nyomatékos kételyek állnak fenn.

A végrendeletek keltezésének valótlanságát egyéb körülmények is alátámasztják. A **bíróság** előtt **ügyszám** alatt folyamatban volt perben, az I. rendű alperes meg sem említette, hogy az örökhagyó javára végrendekezett, és végrendeletéről e perben az örökhagyó sem tett említést. E perben az örökhagyó kifejezetten elismerte, hogy olyan

végrendelete van, mely szerint kizárólagos örököse fia és nem pedig az I. rendű alperes. Az egyesített hagyatéki eljárás során, az I. rendű alperes az örökhagyó korábbi, 2001. február 22-én kelt végrendeletét mutatta be és a közjegyző ennek alapján adta át a hagyatékot részére, ideiglenes hatállyal. Ezen eljárásban alperesek meg sem említették, hogy egy későbbi, 2001. október 1-jei keltezésű végrendelet is van a birtokukban. Amennyiben a hagyatéki eljárás során már létezett a 2001. októberi végrendelet, úgy az ideiglenes hagyatékátadó végzés jogellenes, mert hatálytalan végrendelet alapján rendezi a hagyaték ideiglenes átadását, amely törvénytelenység az I. rendű alperes csalárd eljárása, a későbbi végrendelet rosszhiszemű elhallgatásának következménye volt. Tekintettel arra, hogy a hagyaték 2001. február 22-i végrendelet alapján került átadásra, ezért jelenleg közokirat (az ideiglenes hagyatékátadó végzés) teljesen bizonyítja, hogy csak a 2001. február 22-én kelt végrendelet létezett a hagyatékátadó végzés meghozataláig.

A peresített végrendelet vonatkozásában bizonytságot nyert, hogy az iratokon keltezésenként feltüntetett időpontok nem valósak. A Ptk. 629. § (1) bekezdése a végrendelet érvényességéhez szükséges alaki feltételként megköveteli, hogy a végrendelet keltének ideje magából az okiratból kitűnjön. A Ptk. Kommentárja szerint, ha a bizonyítás eredményeként azt lehet megállapítani, hogy a keltezés valótlan, akkor azt úgy kell tekinteni, mintha a végrendelet nem tartalmazna keltezést és ez okból a végrendelet érvénytelen.

A felperesek álláspontja szerint, az elsőfokú bíróság súlyos eljárási szabálysértést követett el azzal, hogy a felperesek által hivatkozott valamennyi érvénytelenségi okot nem vizsgálta. A felperesek a keresetlevélben a végrendeletek érvénytelenségét a Ptk. 627., a 629 és a 648. §-aira, továbbá a 649. § b), valamint c) pontjaira alapították. A Ptk. 649. § b) és c) alpontja a végrendeleti akarat fogyatékosága miatti érvénytelenség eseteit tartalmazza, melyek fennállását azonban az elsőfokú bíróság nem vizsgálta és nem bírálta el. A Pp. 3. § (2) bekezdése szerint a bíróság a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. A felperesek által valamennyi perbe vitt érvénytelenségi ok elbírálásának elmaradása sérti a Pp. 213. § (1) bekezdését, ezt támasztja alá a bírói gyakorlat is (BH1979. 205., BH1976. 180. számú eseti döntések). Az elsőfokú bíróság részítéletében az elbírálás elmaradásáról indokolásában nem tesz említést, abból nem derül ki, hogy miért mellőzte a végrendeleti akarat fogyatékosága miatt fennálló érvénytelenség vizsgálatát, ami szintén súlyos eljárási szabálysértés, mellyel összefüggésben a felperesek utaltak a Pp. 221. § (1) bekezdésére, valamint az ezzel kapcsolatos bírói gyakorlatot szemléltető BDT2004. 1085. számú eseti döntésre. Valamennyi perbe vitt érvénytelenségi ok elmulasztása olyan lényeges eljárási szabálysértés, ami a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján a részítélet hatályon kívül helyezését vonja maga után.

Abban a nem várt esetben, ha a 2001. októberi végrendelet érvényes, úgy a februári végrendeletet visszavontnak kell tekinteni, tehát nem hatályos (Ptk. 650. § (1) bekezdése). Ebből következően a bíróság nem állapíthatta volna meg, hogy a mindkét végrendelet érvénytelensége iránti kereset alaptalan, hanem csak azt, hogy az utóbbi irat érvényessége esetén az előbbi visszavont, így az nem hatályos. A részítélet tehát nem orvosolja

az alperesek által hivatkozott azon jogtalan helyzetet, mely szerint két végrendelet is létezik, ugyanis két végrendelet ugyanazzal a tartalommal nem létezhet, mivel a kettő kizárja egymást. Ennek rendezése nemcsak a jelen perben, de a hagyatéki eljárás szempontjából is jelentőséggel bír, mert így a közjegyző abban a helyzetben van, hogy a végrendelet megtámadása iránti per lefolytatása ellenére a bírósági döntés nem ad iránymutatást arra, hogy melyik végrendelet alapján kell átadni a hagyatékot teljes hatállyal. Az elsőfokú bíróság döntése tehát súlyos hibában szenved, amelynek orvoslása meghaladja a fellebbezési eljárás kereteit, mely súlyos eljárási hibát a részítélet hatályon kívül helyezése és az első fokon eljáró bíróság új eljárásra való utasítása tudja orvosolni.

Az elsőfokú bíróság nem tett teljes mértékben eleget a tényállás felderítésének sem, így többek között az **O. fiókjának** megkeresése iránti felperesi indítványnak sem adott helyt, amely az örökhagyó nevén nyilvántartott bankbetétek, folyószámlák adatainak beszerzésére irányult. Szükséges továbbá a peresített végrendeletek további szakértői vizsgálata is, a tudomány által lehetővé tett legkorszerűbb módszerekkel, annak igazolására, hogy a peresített iratok manipuláltak. Ezt a rendelkezésre álló szakvélemények nem zárták ki, ezért tartották volna a felperesek szükségesnek az erre vonatkozó további szakértői bizonyítás lefolytatását. A tényállás teljes körű feltárásának hiánya és a bizonyítás lényeges kiegészítésének szükségessége a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján ugyancsak a részítélet hatályon kívül helyezését teszi indokolttá.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú részítélet helybenhagyását és a felperesek másodfokú perköltségben marasztalását kérték. Álláspontjuk szerint a részítélet rendelkező része és indokolása is teljességgel megalapozott. Az elsőfokú bíróság helyes tényekből vont le helyes jogi következtetést azzal, hogy a 2001. február 22-i és a 2001. október 1-jei írásbeli magánvégrendeletek megtámadásának tárgyában a keresetet elutasította. Az elsőfokú eljárás során közreműködő igazságügyi szakértők és a perben kihallgatott tanúk egyértelműen az alperesi állításokat támasztották alá, melyeket az elsőfokú bíróság helyesen értelmezett. Az elsőfokú eljárás során az alperesek több alkalommal tettek részletes, mindenre kiterjedő észrevételt a kereseti kérelemmel kapcsolatban, melyek az iratok közt rendelkezésre állnak. A fellebbezésben foglaltakra reagálva, az alperesek észrevételezték, hogy dr. **M.Á.** vallomásában hangsúlyozta, hogy az örökhagyó és az I. rendű alperes ellen indított első per során ő tudott arról, hogy az örökhagyó mindenét az unokájára, az I. rendű alperesre kívánja hagyni és ezt rendezni fogja. A tanú többször is tanúja volt annak a kijelentésnek, hogy az örökhagyó semmiféle juttatásban nem kívánta fiát részesíteni, csak az unokáját. Az ügyvéd tanú adott tanácsot a végrendelettel kapcsolatban, ami azonban csak mellékesen került szóba, és határozottan kijelentette, hogy a végrendeleteket nem ő készítette, mert nem ez volt annak a pernek a tárgya, melyben az örökhagyót képviselte. Erre tekintettel a tanú a végrendelet keletkezésére vonatkozóan semminemű nyilatkozatot nem tett, nem is tudott arról, ezért az ezzel ellentétes felperesi feltételezés minden alapot nélkülöz. Az alperesek többször hangsúlyozták, hogy semminemű összefüggés nincs a korábbi első per tárgyalásának időpontja és azon dátum között, amikor az alperesek

tudomást szereztek a per megindulásáról, vagy a peres képviseletre ügyvédi meghatalmazást adtak. Helyesen utalt az elsőfokú bíróság részítéletében arra, miszerint életszerű, hogy az örökhagyó a fia által ellene indított perben nem tesz említést az unokája javára szóló végrendeletéről. Nem vitatottan a családban korábban is számtalan végrendelet készült, ugyanis az örökhagyó nagyon figyelt arra, hogy akaratának megfelelően, lehetőség szerint minden írásban rögzítésre kerüljön és korábban a család régi jogi képviselőjének - dr. **D.E.** - véleményét kérte ki. Az örökhagyó nagyon ragaszkodott az általa is bevett formulákhoz, ezért követhető nyomon a végrendelettel kapcsolatban a szerkesztési és tartalombéli hasonlóság. Az, hogy ezzel kapcsolatban más alkalommal, más jogi szakértőktől is kért véleményt az örökhagyó, teljességgel irreleváns.

M.L. és **W.J.**-né tanúk is egyértelműen kijelentették, hogy az örökhagyó mindenét az unokájára, az I. rendű alperesre kívánta hagyni, mert ő gondoskodott róla, egyedül rá számíthatott, fiára és többi unokájára nem. A tanúk arra nézve is egyértelműen nyilatkoztak, hogy a végrendeletek aláírására az örökhagyó lakóhelyén, a tanúk együttes jelenlétében került sor. Ezzel ellentétes megállapítást, kijelentést egyik tanú sem tett és azt a felperesek sem tudták megcáfolni. Mindkét tanú érdektelen, elfogulatlan, csak úgy mint **W.J.** végrendeleti tanú felesége, aki szintén kihallgatásra került. Valamennyi tanú többször előadta, miszerint az örökhagyó és az alperesek között a viszony meghitt, családias volt, az alperesekre az örökhagyó mindig, mindenben számíthatott, igazi család voltak. Az alperesek gondoskodtak az örökhagyóról, aki egyetlen fiától gondoskodást és törődést nem kapott, hanem csak bírósági eljárást. Az örökhagyót jól ismerő tanúban nem merült fel, hogy az alperesek az örökhagyót jogellenes fenyegetéssel, illetve tisztességtelen befolyással bírták volna rá a végintézkedés megtételére, ellentétben a felperesi fellebbezésben állítottakkal, amit bizonyítani nem tudtak. Az elsőfokú eljárás során csatolásra került az örökhagyó kézírásával készült levél, amit az örökhagyó a fiának írt 2005. szeptember 20-án. Ebben saját szavaival megkérte fiát, hogy ne zaklassa és kijelentette röviden és tömören, miszerint jelenleg jól érzi magát és hagyják őt békén. Ebből következően a feltételezett fenyegetés nem az alperesek részéről érkezett. Csatolták az alperesek az örökhagyó 2003. október 30. napján tett nyilatkozatát, amit dr. **Sz.M.** közjegyző foglalt okiratba. Ebben a közjegyző előtt az örökhagyó nyilatkozott arról, hogy fia hogyan próbálja őt befolyásolni. Nyilatkozatát az örökhagyó saját maga és unokája védelmében tette, ami fia és közte évek óta tartó rossz viszony miatt teljességgel érthető, ezzel saját védelme érdekében igyekezett lehetőségeihez képest mindent írásban rögzíteni. A tartási szerződés megkötését az örökhagyó kérte, mellyel a már amúgy is működő gyakorlatot akarta rögzíteni és minden áron biztosítani akarta azt, hogy az őt támogató, segítő unokája részesüljön anyagi juttatásban.

Az elsőfokú eljárás során felperesi indítványra számtalan igazságügyi szakértő került kirendelésre, **N.E.** és **V.I.** okmányszakértők véleménye nem kérdőjelezte meg a végrendeletek valóságát. **K.É.** igazságügyi orvosszakértő véleménye szerint az örökhagyó a végrendelete keltezésének idején és azt megelőzően, 2000. november 29-én is rendelkezett ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel, ezért az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, miszerint a felperesek nem bizonyították azt

sem, hogy a végrendekezés időpontjában az örökhagyó cselekvőképtelen volt.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság az elsődleges kérelem elbírálásához szükséges bizonyítást lefolytatta, a bizonyítékokat a Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelően értékelte, érdemi döntése és annak indokolása is megalapozott.

A fellebbezéssel ellentétben az elsőfokú bíróság eljárási szabályt nem sértett, a megalapozott döntéshez a bizonyítékok rendelkezésre állnak, ezért nincs olyan ok, ami a részítélet hatályon kívül helyezését indokolná.

Téves az a fellebbezési érvelés, hogy az elsőfokú bíróság súlyos eljárási szabályt sértett, mert valamennyi, felperesek által hivatkozott érvénytelenségi okot nem vizsgálta. A felperesek ugyan több okból, köztük a Ptk. 649. § (1) bekezdés b) és c) pontjára hivatkozással kérték a támadott végrendeletek érvénytelenségének megállapítását, a 2013. április 10. napján tartott tárgyaláson azonban úgy nyilatkoztak, hogy az előadottak és kifejtettek alapján „a végrendeletek érvénytelensége vonatkozásában két érvénytelenségi okot tartanak fenn”, változatlanul hivatkoznak az örökhagyó cselekvőképtelenségére és arra, hogy a vitatott végrendeletek a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjában írtaknak nem felelnek meg. Ez az eljárási szabályok alapján keresetmódosítás, mellyel a felperesek korábbi kérelmükkel szemben kizárólag az általuk fenntartott két okra alapítva támadták a végrendeleteket. Ebből következően az elsőfokú bíróság eljárási szabályt nem sértett, a Pp. 3. § (2) bekezdése szerinti kérelemhez kötöttség alapján kizárólag a felperesek módosított keresetében hivatkozott két érvénytelenségi okot vizsgálva bírálta el az elsődleges kereseti kérelmet.

A felperesek a részítélet hatályon kívül helyezését megalapozó további okként a Ptk. 650. § (1) bekezdését tévesen értelmezve hivatkoztak arra, hogy az örökhagyó 2001. októberi végrendelete érvényessége esetén az elsőfokú bíróság döntése súlyos hibában szenved, mert nem rendezi azt a jogtalan helyzetet, hogy az I. rendű alperes javára két végrendelet létezik, ami álláspontjuk szerint kizárt, ezért ennek orvoslása meghaladja a fellebbezési eljárás kereteit. A végrendelet annak megalkotásával létrejön, „létezik”, a hatálytalanságot eredményező ok a végrendeletet nem lététől, hanem csupán joghatásától fosztja meg. Végintézkedési szabadságából következően az örökhagyó bármennyi, azonos vagy különböző tartalmú végrendeletet alkothat, ezért a felperesi állásponttal szemben az anyagi jogi szabályok szerint több, azonos tartalmú végrendelet léte nem kizárt. Önmagában a több végrendelet ténye nem igényel bírósági rendezést, mert ezt a helyzetet a Ptk. 650. § (1) és (2) bekezdései szabályozzák. E rendelkezésekből következően több, azonos tartalmú végrendelet esetén az örökhagyó utolsó rendelkezése a hatályos, és ez határozza meg az öröklés rendjét.

Mindezek mellett utal az ítélet tábla arra, hogy a bíróság kötelezettsége a perbe vitt jogvita elbírálása. A felperesek elsődleges kereseti kérelmükben az örökhagyó I. rendű alperes javára szóló, utolsó két végrendelete érvénytelenségének megállapítását kérték és az elsőfokú

bíróság erről döntött részítéletében, mellyel összefüggésben hivatalból további „rendezési” kötelezettsége nincs, valamint hatáskörrel sem rendelkezik arra, hogy a közjegyzőnek iránymutatást adjon.

Alaptalan az a fellebbezési érvelés is, hogy a tényállás teljes körű feltárásához további, a tudomány által lehetővé tett legkorszerűbb módszerű szakértői bizonyítás szükséges. Az elsőfokú bíróság eljárási kötelezettségének eleget tett, a felperesek szakértői bizonyításra irányuló indítványát teljesítette. A kirendelt szakértők aggálytalan véleményéből kitűnően a tudomány mai állása szerint a rendelkezésre álló eszközökkel nem állapítható meg, hogy egy okirat egyes részei - szöveg, aláírások - mely konkrét időpontban keletkeztek. Alaptalanul sérelmezték a felperesek azt is, hogy az elsőfokú bíróság mellőzte a felperesek által indítványozott megkereséseket az örökhagyó nevén nyilvántartott folyószámlák, bankbetétek adatainak közlésére, mert ezen adatok az elsődleges kereseti kérelem elbírálásához szükségtelenek voltak.

A felperesek álláspontjával szemben az örökhagyó mindkét támadott írásbeli magánvégrendelete megfelel a Ptk. 629. § (1) bekezdésében írt alaki érvényességi kellékeknek, a végrendeletek tartalmazzák a keltezés helyét és idejét, továbbá a keltezés időpontjának valótlanságát sem a tanúk vallomása, sem pedig a szakértői vélemények nem támasztják alá. A tanúk vallomása közt olyan lényeges körülmény tekintetében ellentét nem volt, ami bármelyikük szavahihetőségét kétségesse tenné. Az, hogy **W.J.-né** vallomása szerint csak egy végrendelet aláírásánál volt jelen, míg **M.L.** végrendeleti tanú vallomásából kitűnően nevezett mindkét aláírásnál ott volt, csupán jelentéktelen különbség, aminek nyilvánvaló oka a hiányos emlékezet. Ez a bizonyítékok értékelésénél jelentőséggel nem bír, különös figyelemmel arra, hogy **W.J.-né** az eseménynél csupán kísérője volt a végrendeletet tanúként aláíró házastársának, **W.J.-nek**. Mindezek mellett önmagában abból, hogy **M.L.** korábban az I. rendű alperes alkalmazottja volt, elfogultságára következtetni nem lehet. Erre nem alkalmas az sem, hogy az örökhagyó 2000. november 30. napján kelt nyilatkozatán a tanú a részére később kiadott személyi igazolványa számát tüntette fel, mellyel kapcsolatban nevezett részéről okszerű és életszerű magyarázat, hogy az örökhagyó a részére előre megszerkesztett nyilatkozatot a keltezéshez képest későbbi időpontban írta alá, illetve íratta alá a tanúkkal. A 2001. február 22. napján kelt végrendelet szerkesztésében, kivitelezésében, szóhasználatában a végrendeleti örökös személye kivételével mindenben megfelel az örökhagyó korábbi, 1996. január 16. napján kelt végrendeletének, melyből következően azokat vagy ugyanazon személy készítette elő, vagy a 2001. február 22-i végrendelethez a korábbi végrendelet mintaként szolgált. Ez az egyezőség cáfolja azt a felperesi feltételezést, hogy a 2001. február 22-i végrendelet keltezéséhez képest később, dr. **M.Á.** általános szóbeli tájékoztatása alapján készült. Mindezek mellett a felperesi állásponttal szemben az elsőfokú bíróság a szakértői véleményeket okszerűen mérlegelte. A szakvéleményekből kitűnően a végrendeleteken manipulálásra utaló jegyek nem fedezhetők fel, és mivel azokból a tudomány mai állása szerint a névaláírások pontos keletkezési időpontja nem állapítható meg, a vélemények az okiratok keltezésével egyidejű aláírását nem teszik kétségesse. A felperesi érveléssel szemben az, hogy az örökhagyó az I. rendű alperes javára szóló végintézkedését 2001. október 1-jén megismételte és abban arra az esetre is rendelkezett, ha a fia által

ellene indított per eredményes lenne, egyértelműen azt erősíti meg, hogy a 2001. február 22-i végrendelet a perindítást megelőzően, annak keltezésekor keletkezett, amit az örökhagyó éppen a perindításra tekintettel, annak számára kedvezőtlen kimenetelével számolva tartott szükségesnek megerősíteni. Az, hogy az örökhagyó a fia által ellene indított perben nem tett említést arról, hogy korábbi szándékát megváltoztatva az I. rendű alperes javára végrendelkezett, okszerű és életszerű, ami a támadott végrendeletek keltezésük szerinti keletkezését nem teszi kétségesé.

A másik érvénytelenségi ok tekintetében az elsőfokú bíróságnak az aggálytalan orvosszakértői véleményre alapított döntése és annak indokolása is mindenben megalapozott.

Az elsőfokú bíróság elmulasztotta vizsgálni, hogy a felperesek keresetüket a II. rendű alperessel szemben mire alapítják. E kérdésben a felperesek a másodfokú eljárásban úgy nyilatkoztak, hogy a pert a II. rendű alperes ellen házastársi minősége miatt indították. Erre figyelemmel az ítéletábra az elsőfokú bíróság részítéletének indokolását azzal egészíti ki, hogy a felperesek elsődleges kereseti kérelme a II. rendű alperessel szemben jogviszony hiányában alaptalan. Öröklési jogvita öröklésre jogosultak között keletkezhet, melyből következően a végrendelet érvénytelensége megállapítására irányuló igény azzal szemben érvényesíthető, aki a támadott végrendelet alapján örököl. Az örökhagyó mindkét felperesek által támadott végrendeletében egyedüli és kizárólagos örökösenek az I. rendű alperest nevezte meg. A II. rendű alperes az örökhagyónak nem örököse, pusztán azért mert az I. rendű alperes házastársa, a végrendeletek alapján a hagyatékra jogot nem szerez, ezért vele szemben a végrendeletek megtámadásának nincs jogalapja.

A kifejtettek alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság részítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta. Pervesztességükre tekintettel a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte a felpereseket az alperesek részére a másodfokú perköltség megfizetésére, ami a képviseletükkel felmerült ügyvédi munkadíj. Ennek összegét az ítéletábra az Itv. 39. § (3) bekezdés c) pontja alapján 600.000 forint alapulvételével a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése szerint határozta meg, tekintettel arra, hogy a végrendeletek szerint örökölhető vagyon köre csak a felperesek további kérelmei elbírálása alapján állapítható meg. A felperesek által le nem rótt fellebbezési illetéket költségmentességükre tekintettel a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2014. szeptember 25.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
a tanács elnöke

Dr. Hegedűs Mária s.k.
előadó bíró

Véghné dr. Szabó Zsuzsanna s.k.
bíró

A kiadmány hitelélül:
Utasi Ferencné
írnok